

Graffitiä näyttelytilassa
Vinkkipalkkio-näyttely Jyväskylässä

Jennika Lilja

Taidehistorian kandidaatintutkielma

Musiikin, taiteen ja kulttuurin tutkimuksen laitos

Jyväskylän yliopisto

17.5.2018

1. Johdanto.....	3
2. Vinkkipalkkio-näyttely.....	6
2.1. Näyttelyn sisältö	6
2.2. Näyttelyn taustaa	12
3. Graffiti näyttelytilassa	14
4. Jyväskyläläinen graffiti Vinkkipalkkio-näyttelyn kautta	18
4.1. Visuaalinen kirjo	18
4.2. Tekemisen prosessi.....	20
4.3. Jyväskyläläisten suhtautuminen graffitiin	23
5. Päätäntö	31
Lähdeluettelo	32

1. Johdanto

Jyväskylässä järjestettiin 16.3.-29.3.2018 Galleria Hopassa Vinkkipalkkio – Graffitiä Jyväskylästä niminen näyttely, jonka oli tarkoitus esitellä jyväskyläläistä graffitiä historiasta tähän päivään. Vinkkipalkkio nimenä viittaa Jyväskylän kaupungin tämän vuoden alusta käyttöön otettuun vinkkipalkkioon, jolla on tarkoitus kannustaa kaupunkilaisia ilmiantamaan ilkeiden tekijöitä¹. Graffitit ja niiden tekijät saatetaan usein niputtaa ilkeiden alle, vaikka lähtökohtaisesti graffitissa on kyse jostain aivan muusta. Tutkielmani on tapaustutkimus, jossa tulen tarkastelemaan, millaisin keinoin jyväskyläläisestä graffitikulttuurista tehtiin näkyvä Vinkkipalkkio-näyttelyssä ja miten nämä keinot voivat parantaa ymmärrystä graffitista. Tarkoitukseni on tunnistaa kyseiset keinot aineistolähtöisesti ja myös tarkastella niiden suhdetta graffitin määrittelyn ongelmiin erilaisissa konteksteissa, yleisiin asenteisiin, graffitimaalajien näkemyksiin sekä luvallisuuden ja laittomuuden teemoihin.

Graffiti on monikko italiankielisestä sanasta graffito, joka tarkoittaa raaputusta, jälkeä tai kirjoitusta². Sillä voidaan viitata moneen eri tyyliin, kuten punk-graffitiin tai neulegraffitiin, mutta tässä tutkielmassa kyse on Yhdysvalloista alkunsa saaneesta, kaupunkiympäristöt tussein ja spraykannuin vallanneesta visuaalisen ilmaisun muodosta. Graffitin voi nähdä olevan kattokäsite kyseiselle ilmiölle. Tutkielmassani käytän myös termiä tagi, joka tarkoittaa pinnoille nopeasti tehtävää tyyliä graffitimaalajan nimimerkkiä³. Graffitin syntykotina pidetään New Yorkia, jossa se levisi nuorten keskuudessa 60-luvun lopulta lähtien seiniin kirjoittelusta aina metrojen maalaamiseen asti⁴. Eurooppaan ja Suomeen graffiti levisi hiphop-kulttuurin mukana 80-luvun alkupuolella⁵, ja viimein jäljessä Jyväskylään vuoden 1992 tienoilla⁶.

Olen jo pitkään ollut erityisesti katutaiteesta kiinnostunut, mutta graffitista tuli minulle tämän tutkielman myötä uusi aluevaltaus. Graffiti on toki aina ollut läsnä asuinympäristössäni, jossa se on näyttäytynyt luonnollisena osana kaupunkia. Tutkijana lähestyn aihetta kuitenkin täysin ulkopuolisena itse graffitikulttuurista. Tutkielman tavoitteena onkin kuvata, millaisena jyväskyläläinen graffitikulttuuri Vinkkipalkkio-näyttelyn kautta tästä näkökulmasta näyttäytyy.

---

¹ Salomaa, 2017.

² Malinen 2011, 67.

³ Isomursu & Jääskeläinen, 1998, 121.

⁴ Castleman 1982, 53–65

⁵ Isomursu ym. 1998, 14.

⁶ Egenland-ohjelma 27.3.2018.

Tutkielmassani keskeisiksi lähteiksi nousivat muutamat teokset. Aiemmassa tutkimuksessa klassikkoteoksen asemaan on noussut erityisesti Craig Castlemanin *Getting Up – Subway graffiti in New York* (1982), joka kertoo graffitin eliniän ensimmäisistä vuosista New Yorkissa. Kirjaa hyvin täydentämään on tullut Jack Stewartin *Graffiti kings: New York city mass transit art of the 1970s*-teos (2009). Henry Chalfantin ja James Prigoffin kirja *Spraycan art* (1987) kokoaa yhteen Yhdysvaltojen lisäksi myös muihin maihin levinneen graffitikulttuurin ensimmäisiä askelia. Näiden teosten avulla on ollut mahdollista tarkastella graffitikulttuurin juuria sen alkuperäisessä ympäristössä.

Suomalaisessa tutkimuksessa yhtenä keskeisimpänä virstanpylväänä pidetään Anne Isomursun kirjoittamaa ja Tuomas Jääskeläisen valokuvaamaa kirjaa *Helsinki graffiti* (1998), jossa kuvataan graffitin alku aikojen rantautuminen ja asettuminen Helsinkiin hiphop-kulttuurin mukana. Mikael Brunilan, Kukka Rannan ja Eetu Virenin *Muutaman töhryn tähden* (2011) käy läpi Helsingin Stop töhryille-kampanjan aikaa, jolloin graffiti haluttiin hävittää kaupungista, ja pohditaan myös kampanjan olemassaoloon liittyviä isompia teemoja. Mika Helinin tutkimus *Luvallinen graffiti Helsingissä: ”meidän kulttuuria ja meidän juttu, kun pääsee tekee...”* (2014) on myös kattava pureutuminen helsinkiläisen graffitin historiaan ja nykyiseen tilaan 2010-luvulla. Edellä mainitut teokset ikään kuin muodostavat kronologisen aikajatkumon, jonka kautta helsinkiläisen graffitin tilaa voi tarkastella. Kuten voi huomata, keskeinen suomalainen tutkimus on pitkään ollut hyvin helsinkikeskeistä eikä kotimaista tutkimusta ole ylipäätään tehty vielä kovin paljoa. Tämän puoleen tutkielmani puoltaa paikkansa suomalaisen graffitikulttuurin tutkimuksessa, sillä graffiti on valtakunnallinen ilmiö ja Helsingin lisäksi on tärkeää tutkia myös muiden kaupunkien paikalliskulttuureita. Tietääkseni jyvaskyläläistä graffitia ei ole tutkittu vielä kertaakaan.

Piritta Malisen väitöskirjassa *Kannu vie – kohti taidetta? Graffitikokemus sekä graffitin ja kuvataideopetuksen vuorovaikutus tiivistetään onnistuneesti isojakin teemoja graffitin ympäriltä yhteen ja pohditaan graffitikokemuksen syntyä kuvataideopetuksen kontekstissa*. Lisäksi Mikko Salasuon, Janne Poikolaisen ja Pauli Komosen toimittamassa teoksessa *Katukulttuuri: nuorisoesiintymiä 2000-luvun Suomessa* (2012) Komonen on tutkinut graffitimaalajan uraa ja etenemistä graffitikulttuurissa, ja Piispa graffitikokemusta sosiologisesta näkökulmasta. Edellä mainitut teokset ovat toimineet hyvinä lähtökohtina avaamaan graffitikulttuuria ja sen jäsenten näkökulmia liittyen omaan aineistooni. Olen pitänyt tärkeänä tuoda esiin suomalaista graffitikulttuurin tutkimusta lähteissäni, koska sillä näyttäisi olevan ominaispiirteitä jotka eivät ole

täysin samanlaisia verrattuna Yhdysvaltoihin tai muihin maihin. Tuore Jay Kowskin ja Tiina Hiekkarannan ohjaama dokumenttielokuva Suomi radalla (2017) valottaa myös hyvin suomalaisen graffiti- ja katutaidekulttuurin historiaa ja tätä päivää, käyden laajasti läpi näihin liittyviä erilaisia teemoja henkilöhaastatteluiden kautta. Olen katsonut dokumenttielokuvan olevan myös yksi monipuolinen lähde käytettäväksi tarkasteltaessa graffitin kotimaista kontekstia.

Seuraavaksi tutkielmassani siirryn esittelemään, millainen graffitinäyttely Vinkkipalkkio oli ja mitkä syyt johtivat sen pystyyn pistämiselle. Kolmannessa luvussa perehdyn tarkastelemaan näyttelytilan merkitystä graffitille, ja käsittelen myös graffitin suhdetta taiteeseen ja taiteena arvottamiseen. Neljännessä luvussa siirryn itse aineiston tarkempaan kuvailuun ja analysointiin tutkimuskysymyksieni kautta. Tunnistin näyttelystä kolme keinoa, joiden kautta jyväskyläläinen graffitikulttuuri tuli näkyvämmäksi: visuaalinen kirjo, tekemisen prosessi ja jyväskyläläisten suhtautuminen graffitiin. Käsittelen kyseisiä keinoja suhteessa lähteisiin ja kokoon keinojen kautta syntyvää parempaa ymmärrystä graffitista.

2. Vinkkipalkkio-näyttely

Vinkkipalkkio-näyttely järjestettiin 16.3.-29.3.2018 Galleria Hopassa Jyväskylässä. Näyttely oli kuva- ja katutaiteilija Jukka Silokunnaksen kokoama ja kuratoima, mutta sitä oli kasaamassa noin 15 henkinen työryhmä⁷. Näyttely oli monipuolinen katsaus jyväskyläläiseen graffitiin ja osin katutaiteeseenkin: se sisälsi dokumentoitua materiaalia, luonnoksia ja sketsejä, teoksia tekijöiden kokoelmista ja kodeista, näyttelyyn suoraan tehtyä, readymadea sekä lehtiartikkeleita vuosien varrelta. Seuraavaksi esittelen näyttelyn sisältöä kuvien kera tarkemmin. Tämän jälkeen käyn läpi näyttelyn pystyttämiseen johtaneita syitä ja lähtökohtia.

2.1. Näyttelyn sisältö

Näyttelytila ulkoa päin. Kuva: Jennika Lilja

Millainen näyttely Vinkkipalkkio oli ja miten se jyväskyläläistä graffitiä ja katutaidetta esitteli? Ennen itse näyttelyyn tutustumista kiinnitin huomiota näyttelyjulisteeseen ja tapahtuma-aikatauluun, jotka oli tyylille omistautuneesti, tosin juliste vain osin, tehty tussia käyttäen. Myös gallerian ikkunaan oli näyttelyn nimi tehty spraymaalilla hyödyntäen. Sisälle astuessa näyttelytila oli pieni, mutta materiaalia oli runsaasti tarjolla. Näyttelyyn ei kuitenkaan sisältynyt näyttelyesitettä ja tekijöiden anonymisuus oli graffitille tyyppillisesti säilytetty: jäljellä oli pelkkä visuaalinen tarjonta.

---

⁷ J.Silokunnas tiedonanto 18.3.2018.

Vasemmalla pöytälevy, yksi peili lattiatasossa sekä pahville ja oikealla kanvakselle tehtyjä teoksia.

Kuva: Jennika Lilja

Tutustuin alkuun näyttelyyn ja kävin siellä yksin useampaan kertaan. Ensimmäisen kerran päätteeksi juttelin myös Jukka Silokunnaksen kanssa näyttelyn sisällöstä, joka paljasti asioita joita ei vieraan silmin olisi voinut tietää. Kun näyttelytilaan astui, oli ensimmäiseksi seinällä vasemmalla iso levy täynnä mustavalkoisia tageja, pieniä graffiteja ja hahmoja. Tämä oli erään maalaajan kotoa tuotu pöytälevy, johon ystävät ovat vuosien varrella tehneet merkintöjään. Samanlaisia töitä olivat myös kolme värikkäin piirroksin peitettyä peiliä, jotka oli tuotu toisen maalaajan kotoa.

Vasemmalla junagraffiteihin liittyviä teoksia ja kaksi peiliä. Oikealla luonnoksia, yksi teos kanvaksella ja kaksi myynnissä olevaa vaatetta.

Kuva: Jennika Lilja

Hesburgerin mainoskytti molemmin puolin. Kuva: Jennika Lilja

Paikallista tyyliä oleva graffiti vanerilevyllä. Kuva: Jennika Lilja

Näyttelyssä oli useammalla seinällä töitä, jotka oli aseteltu edustamaan perinteisempää taidenäyttelylle ominaista tyyliä. Oli teoksia, joita oli tehty pahville ja kanvakselle, mutta myös laitettu kehyksiin. Lisäksi oli kaksi vanhaa opetustaulun tapaista kuvaa, joihin oli maalattu päälle graffiteja osaksi alkuperäisen kuvan miljöötä. Feelinx-nimeä yllään kantava teos hiirestä taas paljasti maalin alta Laajavuoren camping-alueeseen viittaavaa tekstiä, eli taulupohja on luultavasti aikoinaan toiminut Laajavuoren infokyltinä. Suurin osa kyseisistä teoksista oli myynnissä, mikä kuvasti että teokset oli tehty loppuun asti valmiiksi, mutta myös galleriatoiminnan kaupallista puolta. Myynnissä oli myös graffitein koristellut t-paita ja farkkuliivi sekä kopioita joistain valokuvista.

Vasemmalla ja ikkunan alla pieniä teoksia, ikkunalaudalla valokuvia graffitien tekemiseen liittyen sekä nurkassa oikealla iso kasa luonnoksia.

Kuva: Jennika Lilja

Näyttelyssä graffitin tekemisprosessin puolta edustivat luonnokset, joita oli valtava määrä eri tekijöiltä ja ajallisesti niin 90-luvulta kuin tältäkin vuodelta. Joku oli tuonut jopa A4-kokoisen listan paikoista, joissa maalata Jyväskylässä. Lisäksi prosessia kuvasivat monet valokuvat ja muutama video, joita oli otettu tapahtumista, tekohetkistä tai niiden jälkeen.

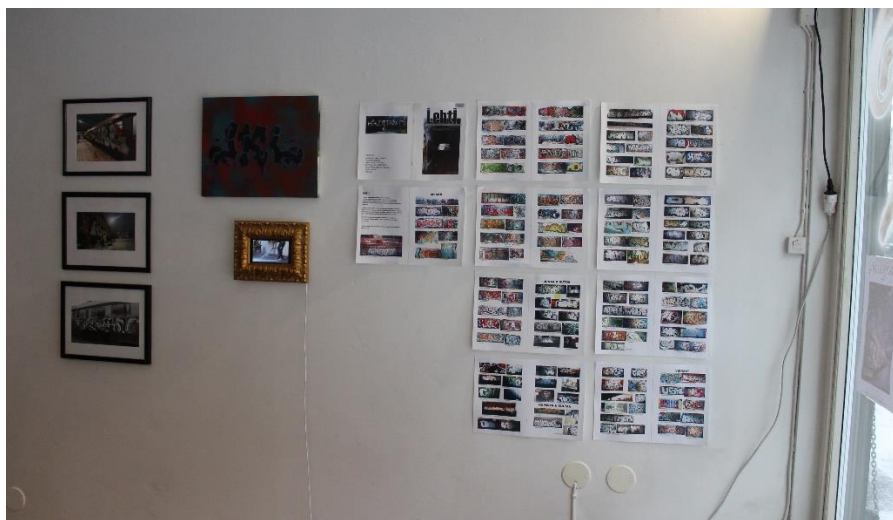

Seinällä opetustauluihin tehtyjä graffiteja ja valokuvia graffitien tekemisestä. Oikealla tilaa jakava pressu.

Kuva: Jennika Lilja

Seinällä valokuvia ja Felinx- teos. Keskellä maalatut rännit ja olutkori. Kuvan etualalla vieraskirjana toiminut hengenvastusnukke. Kuva: Jennika Lilja

Vasemmalla valokuvia, JKL-kanvas ja videoita esittelevä tabletti. Oikealla jyvaskyläläinen graffitilehti.

Kuva: Jennika Lilja

Lähinnä nykyaidekenttää olivat readymadehenkiset, katosta roikkuvat rännit, jotka oli ilmeisesti tuotu suoraan joltain maalauspaikalta. Lisäksi tagein peitetty tuoli ja olutkori, sekä tilaa jakava maalattu pressu kuuluivat tähän luokkaan. Ainakin pressu oli varta vasten maalattu tilan jakajaksi näyttelyä varten, vaikka sen olisi olettanut olevan otettu näytille muualta. Tilan takaosassa oli myös Hesburgerin mainosteline, joka oli maalattu molemmin puolin eri tyylein. Monet näistä

näyttivät tilassa hyvin veistoksellisilta elementeiltä. Oman merkkinsä tai taginsa vierailijana sai jättää tussilla sisääntulon vieressä seisovaan hengenpelastusnukkeen.

Historiaa löytyi melkein kaikista aiemmin mainitsemistani töistä joko tyylin tai työn tekemisajankohdan puitteissa, mutta dokumentoidussa muodossa se oli painottunut ikkunalaudalle ja sen läheisyyteen aseteltuihin graffitilehtiin, kotialbumeihin ja lehtiartikkeleihin. Lisäksi tabletilla pyöri videoita parista menneestä katutaidetapahtumasta ja televisiossa pitkä kuvasarja tehdyistä maalauksista. Kuvat paljastivat laajan kirjon eri tekijöitä. Lisäksi graffiteja ja katutaidetta on Jyväskylässä tehty niin alikulkutunneleihin, junaradan varsille, juniin, sähkökaappeihin ja erilaisiin ulkoseiniin, mutta yksi kotialbumi kertoo maalauksesta myös kerrostalon sisäseinällä. Kuvat ovat maalaajien itsensä ikuistamia, ja yksinkertaisuudessaan ne kuvaavat valmiita töitä ja toimintaa maalaamisen parissa. Lehtiartikkeleissa taas käydään vilkasta mielipidekeskustelua kulttuurin piirteistä, esitellään joitain maalaajia ja tapauksia maalausprojektien ympärillä.

Kuvia graffiteista eri pinnoilla ja kotialbumeita.

Kuva: Jennika Lilja

Ikkunalaudalla lehtiartikkeleita, televisiossa kuvasarja ja pöydällä kaksi graffitilehteä.

Kuva: Jennika Lilja

Sisällöllisesti näyttelyssä oli iso kirjo graffitia ja lukumäärät olivat myös huomattavia, sillä näyttelyssä oli esillä maalauksia eri vuosilta 90-luvulta alkaen. Toisaalta kuraattori Jukka Silokunnaksen mukaan näyttely ei ollut täydellinen esitys jyväskyläläisen graffitin historiasta ja nykypäivästä, vaan se rajautui paljolti sen mukaan mitä kaikkea tekijät suostuivat antamaan näyttille. Silokunnas itse oli kuitenkin tyytyväinen lopputulokseen ja kertoi näyttelyn olevan juuri sitä, mitä oli ajatuksissaan hakenutkin eli kulttuuri esitettiin juuri sellaisena, kuin se maalaajien käsissä todellisuudessaakin näyttäytyy.⁸ Näyttely ei tehnyt eroa siinä, oliko kyseessä tagi, isompi graffiti, katutaide vai jotain muuta, vaan näytti laajan skaalan sitä, mitä jyväskyläläinen graffiti ja katutaide voivat olla. Suurin osa sisällöstä oli kuitenkin selvästi graffitia, joten aion jatkossa tekstissä viitattaessa näyttelyyn puhua graffitin ja katutaiteen sijaan pelkästä graffitista.

2.2. Näyttelyn taustaa

Silokunnaksen mukaan näyttelyn järjestämiselle löytyi kolme syytä: ensimmäisenä syykkeenä toimi graffityhteisön oma vanhojen aikojen muistelu ja erään maalaajan lämmin muisto aiemmasta, Jyväskylän taidemuseolla vuonna 2005 järjestetystä näyttelystä. Tästä syntyi keväällä 2017 ensimmäisen kerran idea uudesta näyttelystä, jossa toisaalta muistot ja toisaalta yhteisön näkyväksi tuleminen saivat tilaa. Toisena syynä oli Silokunnaksen henkilökohtainen kiinnostus jyväskyläläisen graffitin historiaan ja pyrkimys koota tätä historiaa kasaan.⁹

---

⁸ J. Silokunnas tiedonanto 18.3.2018.

⁹ J. Silokunnas tiedonanto 18.3.2018.

Kolmas ja viimeisin motiivi tuli lopulta ulkopuolelta, kun Jyväskylän kaupungin kaupunkirakennelautakunta teki loppusyksyllä 2017 päätöksen ottaa käyttöön vinkkipalkkio kahden vuoden koeajalle alkaen vuoden 2018 alusta. Kuka tahansa voi anonyymisti ilmiantaa ilkevallan tekijän ja ilmiantaja palkitaan 100-500 euron suuruisella vinkkipalkkiolla, jonka maksamisesta vastaa katupäällikkö.¹⁰ Tästä Vinkkipalkkio-näyttely sai siis nimensä. Graffitikulttuuriin kuuluvat tagit nähdään usein töhryinä, jotka rinnastetaan muuhun ilkevaltaan, kuten omaisuuden rikkomiseen, ja tämä näyttäytyy maalaajien silmissä usein suhteettoman mustavalkoisena ajatteluna. Näyttelyn facebook-tapahtumassa lukeekin osuvasti, että ” Graffitia ja katutaidetta joko on kaupungissa tai sitä ei ole. Siitä ei voi valita vain niitä paloja, jotka miellyttävät omaa silmää.”¹¹ Näyttelyn ulostulon voi siis nähdä myös olevan eräänlainen vastaus ja mielipiteen ilmaus kaupungin kampanjaan.

---

¹⁰ Salomaa, 2017.; J. Silokunnas tiedonanto 18.3.2018.

¹¹ Vinkkipalkkio- Graffitia Jyväskylästä näyttelyn facebook-tapahtuma 19.3.2018.

3. Graffiti näyttelytilassa

Vinkkipalkkio-näyttelyn järjestäminen galleriatilassa oli merkityksellistä kahdesta syystä: ensinnäkin se oli kaikille avoin ja ilmainen näyttely keskellä kaupunkia, eli sen tarjoama tieto oli kaikkien saatavilla. Toiseksi näyttely keräsi jyväskyläläisen graffitikulttuurin palasia yhteen saavutettavaan paikkaan. Toki graffiti on kadulla kaikkien nähtävissä ja saavutettavissa, mutta siellä se on irrallinen kaikista sen taustalla tapahtuvista tekijöistä ja siitä käydystä julkisesta keskustelusta. Näyttelyn avulla kulttuurin tarkasteleminen tuli mahdolliseksi uudella tavalla. Tässä luvussa aion hieman avata galleria- ja näyttelytilan kontekstin merkitystä. Mainittakoon kuitenkin, että graffitikulttuurin sisälläkin käytetään termiä galleria paikasta, johon graffitin maalaaminen on helppoa ja sitä on paikassa paljon esillä¹². Tässä luvussa puhun kuitenkin taidegallerioista, joilla viitataan graffitikulttuurista ulkopuolisiin, taidemaailman hallitsemiin tiloihin.

Mielikuvissa graffiti liittyy vahvasti urbaanin ympäristön ulkotiloihin ja taltiointeja näistä tiloista oli Vinkkipalkkio-näyttelyssäkin runsaasti tarjolla. Graffiti näyttelytilassa voikin tuntua ajatuksena vieraalta, mutta historiallisesti sillä on yllättävän vanhat juuret. Kun newyorkilainen graffitikulttuuri syntyi 60-luvun loppupuolella, ensimmäinen siihen liittyvä luvallinen taidenäyttely pidettiin New Yorkissa jo 1972¹³. Tämän takana toimi Hugo Martinezin johtama taiteilijaryhmä United Graffiti Artists tai lyhennettynä UGA, joka oli koottu parhaimmista latinomaalajista¹⁴. Kaksi vuotta myöhemmin perustettiin ryhmä Nation of Graffiti Artists eli NOGA, joka taas oli kaikille maalajille avoin tasosta riippumatta. Molemmat ryhmät työskentelivät sisätiloissa ja taiteelliset lähtökohdat ohjasivat teosten tekemistä, joita esitettiin näyttelyissä tai tapahtumissa.¹⁵

Graffitiin erikoistuneita taidegallerioita alkoi ilmestyä 70-luvun lopulla¹⁶. 80-luvulla kulttuuri jakaantui niihin, jotka seurasivat taiteen keräilijöiden ja välittäjien viitoittamaa tietä kohti taiteilijan uraa, ja niihin, jotka jatkoivat alkuperäisen graffitin jäljillä¹⁷. Ainakin aiemmin mainittu UGA kuitenkin jatkoi myös tunnettuna junien maalausryhmänä taiteen tekemisestä huolimatta¹⁸, eli kahtia jakautuminen ei kaikkien kohdalla ole ollut niin tiukkaa. Eurooppaankin graffiti tuli osin

---

¹² Isomursu ym. 1998, 120.

¹³ Castleman 1982, 53, 119.

¹⁴ Castleman 1982, 117–119.

¹⁵ Castleman 1982, 117–132.

¹⁶ Stewart 2009, 203.

¹⁷ Chalfant & Prigoff 1987, 8.

¹⁸ Stewart 2009, 87.

taidemarkkinoiden kiinnostuksen kautta¹⁹. Graffitin tekemiselle on ollut erilaisia lähtökohtia jo sen varhaisesta historiasta asti. Tässä suhteessa Vinkkipalkkio-näyttelyn pystyttäminen sai alkunsa kuitenkin tekijälähtöisesti eikä sitä oltu määrittelemässä kulttuurin ulkopuolisten tahojen tai instituutioiden kautta.

Vinkkipalkkio-näyttelyn lehtiartikkeleista paljastui, että Jyväskylässäkin on toiminut taiteellisiin projekteihin suuntautunut, luvallisia graffiteja tekevä ryhmä nimeltä Conscrew tai Cons jo vuodesta 2001 asti. Matti Kuntun, Jaakko Jäppisen ja Matti Mikkilän muodostama ryhmä on maalannut muun muassa Tanssisali Lutakon sisätiloja ja tehnyt yhteistyötä jopa kaupungin katu- ja puisto-osaston kanssa maalaten erilaisia kaupunki- ja nuorisotiloja. Maalajista haastatellut Jaakko Jäppinen ja Matti Kunttu myös opiskelivat taidealoilla.²⁰ Ryhmä on siis tietyllä tapaa verrattavissa New Yorkissa toimineisiin ryhmiin, tosin artikkelista ei selviä että Conscrew olisi pitänyt taidenäyttelyitä tai tähdännyt töillään kohti taidepiirejä. Ryhmän lähtökohta on vaikuttanut olevan ennemminkin kaupungin kaunistamisen eetos.

Keskustelu graffitin kuulumisesta taidegallerioihin ja näyttelyihin näyttäisi linkittyvän kysymyksiin siitä, onko graffiti taidetta ja miten sitä taiteena arvotetaan. Suomi radalla-dokumenttielokuvassa galleristi Umot Kiukas kertoo asettaneensa tavoitteekseen saada graffiti Suomessa arvostetuksi taidemuodoksi ja toiveena olisi myös graffitin sisällyttäminen koulujen opetussuunnitelmaan. Yhdellä maalajalla toiveet ovat samansuuntaiset, vaikka hän näkeekin tilanteen Suomessa huonona verrattuna muuhun Eurooppaan ja Yhdysvaltoihin.²¹ Myös aiemmin mainitun NOGA:n johtaja Jack Pelsinger näki toimintansa luovan positiivisemmän mahdollisuuden suunnata maalajien luovaa energiaa kohti taidetta, pois negatiivisesta ja vaarallisesta kaduilla maalaamisesta²². Sen lisäksi, että nuorille maalajille halutaan luoda uusia mahdollisuuksia ja mahdollisia urapolkuja, graffitin tekeminen hyväksyttävämmäksi taiteen keinoin on myös tietynlainen osoitus pyrkimyksestä kohti laajempaa yhteiskunnallista hyväksyntää.

Aiheeseen liittyy kuitenkin myös ristiriitaa. Helsingin taidemuseon johtaja Maija Tamminen-Mattila kommentoi joidenkin kansainvälisten näyttelyiden olleen huonoja, koska ne ovat liian salonkikelpoisesti pyrkineet esittämään katutaidetta museon seinillä mikä ei sovi sen luonteeseen. Toisaalta Tamminen-Mattila näkee myös tärkeänä graffitin dokumentoimisen ja sen esittämisen

---

¹⁹ Chalfant ym. 1987, 7.

²⁰ Savoila 2006.

²¹ Suomi radalla, 2017.

²² Stewart 2009, 90.

yleisölle tietoisuuden ja arvostuksen lisäämiseksi. Graffitimaalaja Isue taas toivoo, että graffiti ei olisi menossa kohti korkeakulttuuria ja hänen mielestään graffitikulttuuriin ei sovi taiteelle ominainen teoksien näyttelyihin valmistamisen ja analysoinnin prosessit.²³ Myös pyrkimystä sisäistää graffiti osaksi taidehistoriaa ja perinteistä taiteen kaanonin ei oteta kaikkien maalaajien keskuudessa vastaan epäilyksittä²⁴. Mielenpitoet siis vaihtelevat ja toiveita näyttää olevan molempiin suuntiin: sekä taidetta kohti että siitä pois päin.

Komonen kirjoittaa Julia Reinecken (2007) todenneen, että 80-luvulta alkaneen graffitin ja galleriamaailman välisestä suhteesta ei lopulta tullut pysyvää. Komosen mukaan sen sijaan katutaide, joka käyttää helpommin lähestyttävää ilmaisua ja esimerkiksi voi ottaa kantaa poliittisesti, on paremmin sulautunut osaksi galleriamaailmaa.²⁵ Taiteilija Egsin pohdinta saattaa lopulta tiivistää olennaisen tämän päivän ilmapiiristä: "Mä luulen, että korkeakulttuuri on tällä hetkellä kiinnostunut katukulttuurista ehkä enemmänkin ku että katukulttuuri ois tunkeutumassa korkeakulttuuriin."²⁶ Taide näyttäisi keskustelussa rinnastuvan myös korkeakulttuuri-termin kanssa, kun graffiti monesti mielletään ala-, vasta- tai nuorisokulttuuriksi, ja siten taiteen ja graffitin voi myös nähdä asettuvan vastakkain toisiinsa nähden. Kuvataide ei ole ainoa vaihtoehto, mihin graffiti rinnastetaan, vaan esimerkiksi Egs sanoo Helsinki graffiti-kirjassa graffitin olevan ennemminkin performanssi, johon sisältyy koko maalaamisprosessin kaari²⁷.

Toisaalta Malinen muistuttaa, että vaikka taidemaailma onkin kiinnostunut graffitista, niin se ei ole valmis hyväksymään kaikkia sen osa-alueita taiteen piiriin ja että graffitin taiteeksi määrittelyyn liittyy haastavia raja-aitoja²⁸. Graffitin tila- ja paikkasidonnaisuutta voidaan taiteeksi määrittelyyn kontekstissa pohtia myös siltä kannalta, tuleeko graffitista taidetta vasta kun se on maalattu kanvakselle ja laitettu näyttelytilaan. Tällöin kadulla oleva maalaus on pelkkä graffiti, joka rajautuu taidemaailman ulkopuolelle. Graffiti voi kuitenkin toimia myös alkuna, josta uraa lähdetään laajentamaan kohti taiteen suuntaa ja jolla kehitetään omaa taiteilija-identiteettiä²⁹.

---

²³ Suomi radalla, 2017.

²⁴ Komonen 2012, 187.

²⁵ Komonen 2012, 187–188.

²⁶ Suomi radalla 2017.

²⁷ Isomursu ym. 1998, 52, 71.

²⁸ Malinen 2011, 72–73.

²⁹ Malinen 2011, 184.

Ammattivalinta voi hyvinkin olla esimerkiksi graafinen ala, vaikka jotkut myös haluavat pitää graffitin visusti erossa muusta elämästä³⁰.

Jyväskylässä on aiemmin järjestetty vuonna 2005 taidemuseolla graffitinäyttely Jäähvyäiset Suojalle - Kiitos nuorille³¹. Vinkkipalkkio-näyttely on siis vasta toinen sisätiloissa pidetty graffitinäyttely Jyväskylässä, mikä viittaa siihen ettei näyttelyiden pitäminen ole ainakaan tähän asti ollut kovin iso osa paikallista kulttuuria. Yleisesti ottaen graffitinäyttelyiden lähtökohdat näyttäisivät olevan moninaiset alkaen kaupallisista ja taiteellisista intresseistä päättyen aina kulttuuriperinnön kysymyksiin asti.

Vinkkipalkkio-näyttelyn tarkoitus oli esitellä jyväskyläläistä graffitikulttuuria kaikille kiinnostuneille, mutta samalla se esitteli taidetta, joka oli myös myytävänä. Näin se onnistui yhdistämään monet lähtökohdat yhdeksi toimivaksi näyttelykokonaisuudeksi. Malisen mukaan graffitia voidaan tarkastella kuvataiteen kontekstissa, ja kuvataiteella ja graffitilla on yhteinen maaperä³². Mielestäni graffitissa on kuitenkin lopulta kyse itsenäisestä ilmiöstä, joka tapahtuu sen ympärille rakentuneen omaehtoisen kulttuurin puitteissa. Vinkkipalkkio-näyttelyn tarkastelu lukeutuu ennen kaikkea tähän, vaikka sen katsominen myös taiteen kautta voi olla hedelmällistä.

---

³⁰ Komonen 2012, 195.

³¹ J. Oikari tiedonanto sähköpostitse 18.4.2018.

³² Malinen 2011, 70.

4. Jyväskyläläinen graffiti Vinkkipalkkio-näyttelyn kautta

Tässä luvussa tulen pureutumaan Vinkkipalkkio-näyttelyn sisältöön perusteellisemmin tutkimuskysymyksieni kautta ja tarkastelen sitä suhteessa lähteistä nouseviin teemoihin. Tarkoitukseni oli siis tunnistaa näyttelystä ne keinot, joilla jyväskyläläisestä graffitikulttuurista tehtiin näkyvämpi ja peilaaminen lähteisiin auttaa rakentamaan parempaa ymmärrystä keinoista. Tunnistin näyttelystä kolme näkyväksi tulemisen keinoa, jotka aion seuraavissa alaluvuissa esitellä.

4.1. Visuaalinen kirjo

Suurin osa Vinkkipalkkio-näyttelyn materiaaleista oli visuaalisia, joten aluksi on hyvä kiinnittää huomio niiden laajaan kirjoon ja siihen, mitä tämä visuaalisuus voi kertoa tekijästään. Itse maalaus tai tagi on se, mitä kadulla kulkija on graffitista tottunut näkemään, ja tämä näkeminen on ensimmäinen ja usein viimeinen taso graffitin tuntemuksessa. Vinkkipalkkio-näyttely onnistuikin laajentamaan tätä näkemistä, sillä esillä oli graffitin kaikkia lajeja tageista isoihin piisseihin ja luonnoksista valmiisiin teoksiin, toisinaan nk. taidegraffiteihin. Koska kaikki olivat esillä kerralla, oli myös mahdollista vertailla ja tarkastella eri graffitin lajeja syvemmin.

Piispa esittää, että tiukan lokeroinnin sijaan graffitien maalaajat pitäisi nähdä jatkumolla, jonka toisessa päässä ovat taiteellisesti suuntautuneet esteetikot ja toisessa mielivaltaisesti yhteiskuntaa vastaan toimivat anarkistit. Suomalaiset graffitimaalaajat sijoittuvat pääosin tämän jatkumon keskivaiheille.³³ Näyttelyssä oli huomattavissa jakautumista erilaisiin suuntauksiin, kuten junagraffitiin tai taidegraffitiin, eli eri maalaajatyyppeiden voi nähdä kuvastuvan heidän maalaamiensa kuvien kautta. Silti maalaajat eivät välttämättä suuntaudu vain tiettyyn graffitin lajiin. Taidegraffiti ei siis välttämättä sulje pois tagien kirjoittelua tai toisin päin.

Näyttelyn takanurkkaan oli tuotu iso määrä luonnoksia, mutta niitä oli myös yksissä kehyksissä sekä yhdellä seinällä piirroksia hahmoista. Onkin rohkeaa näyttää muille myös graffitin tekemisen keskeneräisyys, sillä Malinen osoittaa että toisten tekemiä töitä voidaan graffitikulttuurin sisällä arvioida melko kovinkin sanoin³⁴. Tällainen arviointi ei kuitenkaan välttämättä liity luonnoksiin tai toisaalta luonnosten esitleminen voi viestiä myös jyväskyläläisen graffitikulttuurin jäsenten keskinäisestä solidaarisuudesta.

---

³³ Piispa 2012, 202–203.

³⁴ Malinen 2011, 184–185.

Näyttelyssä oli esillä hyvä määrä suurimmaksi osaksi luvatonta seiniin, sähkökaappeihin ja juniin tehtyä graffitia valokuvien muodossa, mutta myös yksi konkreettinen, vanerilevyllä tehty graffiti. Luvaton graffiti on myös kaupunkitilassa näkyvin osa graffitien tekemistä Toisaalta videonäytöllä esiteltiin myös luvallisen graffitin ja katutaiteen tapahtumia: 2014 järjestettiin Kankaan alueella Ryminä 2014 niminen urbaanin taiteen katselmus, jonne katutaiteilijat ympäri Suomen kerääntyivät maalaamaan³⁵, ja Mattilanniemen Äylän alikulussa on järjestetty 2015 Spray Jam nimellä kulkenut tapahtuma, jossa tunnelit on maalattu graffitein. Luvaton ja luvallinen maalaus eroavat usein siinä, että luvaton on täysin tekijänsä näköinen, kun taas luvalliseen maalaamiseen voi liittyä omaisuuden haltijan tai muun ulkopuolisen vaatimuksia esimerkiksi muodosta tai väreistä. Ymmärtääkseni kuitenkin kaikki näyttelyssä esillä ollut oli omaehtoisesti tehtyä ja siten aidointa mahdollista, tekijänsä näköistä graffitia.

Näyttelyssä mielenkiintoisia versioita olivat tagein, pienoigraffitein ja muutamien kuvien peitetyt pöytälevy ja kolme peiliä, jotka olivat kahden maalaajan kodeista tuotuja. Ne olivat kerrostuneita kuin kadulla täyteen maalattu seinä, mutta pienoiskoossa. Se tosiasia, että esineet olivat kotoa tuotuja, viestivät siitä mikä merkitys graffitilla on elämäntapana ja yhdessä muiden maalaajien kanssa jaettuna kerrostuneena kulttuurina. Näyttelytilaan tuotuna esineet myös näyttäytyivät ikään kuin monen maalaajan kädenjäljen aikaansaamina taideteoksina, jotka eivät kuitenkaan ikinä välttämättä tule valmiiksi.

Tilassa oli useita teknisesti ja esteettisesti hienoja teoksia, joita oli tehty niin pahvia kuin kanvastakin hyödyntäen. Stewart väittää, että kanvaksella graffitit eivät enää ole graffiteja, vaan maalauksia graffiteista³⁶. Rajan vetäminen on kuitenkin haastavaa, sillä mikä materiaali lopulta määrittää maalauksen ja graffitin rajan? Sen tunnistaminen ainakin Vinkkipalkkio-näyttelyssä oli haastavaa. Opetustaulujen tapaisten kuvien päälle tehdyt graffitit taas osoittivat kerrostuneisuutta eri kuvalajien välillä: opetustauluja oltiin haluttu hyödyntää tai täydentää sisällyttämällä graffiti osaksi teoksia. Toisaalta mielenkiintoinen esimerkki olivat myös maalatut rännit, jotka näyttelytilaan tuotuna myös haastavat graffitin ja ehkä erityisesti veistotaiteen rajapintoja.

Kaupallisen puolen teemaakin oli näyttelyssä edustettuna. Galleriatoiminnalle tyypillisesti useampi seinällä roikkuva teos oli myynnissä, joskin melko edulliseen hintaan. Lisäksi myynnissä oli kopioita valokuvista ja kaksi graffitityylein koristeltua vaatekappaletta. Hiphop-kulttuurin alkuaikoina

---

³⁵ Katutaiteen ammattilaiset saapuvat Kankaalle 23.1.2014.

³⁶ Stewart 2009, 83–87.

helsinkiläisten nuorten tyyliin kuuluikin koristella farkkuja ja farkkutakkeja graffitityylein, jonka idea oli lähtöisin bronxilaisilta jengeiltä³⁷. Hiphop ja sen mukana graffitikuvasto nousivat kaupallisten intressien kohteiksi 80-luvun lopulla ja ne tuotteistettiin nopeasti, mikä toisaalta vei mielekkyyden ja kiinnostuksen kulttuurista³⁸. Kaupalliset tahot kuitenkin etsivät jatkuvasti uusia markkinoinnin keinoja, joten tänä päivänä graffiti ei ole niin selkeästi esillä, vaan se on sulautunut osaksi muita markkinoiden käyttämiä visuaalisia keinoja. Näyttelyn tapauksessa vaatteiden voi katsoa olevan enemmänkin osoitus elämäntavasta, kuin yritys tuotteistaa graffitia.

Kaupallisuus oli näkyvässä myös toisella tavalla, sen kyseenalaistamisena. Graffiti ottaa haltuun tiloja ja sillä voidaan kommentoida esimerkiksi tilan käyttöoikeutta³⁹. Graffiti tuo kaupunkitilaan jotain erilaista ja omaehtoista verrattuna siihen, että tila olisi varattu vain kaupallisten tahojen näkyvyydelle eli mainonnalle⁴⁰. Näyttelyssä olleet teokset, Hesburgerin molemmin puolin maalattu mainoskyltti ja Laajavuoren campingalueen kyltin päälle maalattu Feelinx-teos, vaikuttaisivat kyseenalaistavan tätä markkinoiden yksinoikeutta näkyä kaupunkitilassa. Yhteiskunnallista otetta samasta kaupunkitilan ja siihen liittyvän vallan teemasta taas oli nähtävissä Ratapihalla asiaton liikkuminen kielletty-kyltissä, joka oli täytetty tagein ja jonka tekstiä myös osin sotkettu. Graffiti osoittaa, että kaupunkitilan kontrolli ei ole yksin päättäjillä tai yrityksillä, vaan myös kaupunkilaisten itse pitäisi voida vastata siitä.

Näyttelyn puitteissa näyttäisi siltä, ettei graffiti yksiselitteisesti kuulu vain yhteen paikkaan tai tilaan, tai yhdelle materiaalille, vaan se haastaa hyvin moninaisia pintoja. On lopulta maalaajasta kiinni, millaista graffitia hän haluaa tehdä ja arvostaa. Näyttely myös osoitti, että graffiti voi viestittää tekijästään tai hänen mielipiteistään jotain, mitä ei ehkä muuten tiedettäisi.

4.2. Tekemisen prosessi

Kadulla ohikulkija näkee vain valmiin graffitin. Mitä graffitin tekemisen taustalla tapahtuu, ei useinkaan paljastu kulkijalle. Mielestäni Vinkkipalkkio-näyttelyn ansio oli siinä, millä tavalla se paljasti itse graffitin tekemisen prosessin esiin. Seuraavaksi käyn läpi näyttelystä havaitsemiani tekemisen prosessin vaiheita läpi.

---

³⁷ Isomursu ym. 1998, 26.

³⁸ Isomursu ym.1998, 41.

³⁹ Malinen 2011, 192.

⁴⁰ Brunila, Ranta & Viren 2011, 87–92.

Ensimmäinen vaihe näyttäisi olevan suunnittelu, johon kuuluu graffitin tyyllinen suunnittelu sketsauksen eli luonnostelun avulla ja maalauspaikan valinta. Näyttelyssä oli useampia luonnoksia niin hahmoista kuin oman taginkin muotoilusta. Harjoittelupintoja oli myös näyttelyssä erilaisia, sillä paperin lisäksi luonnoksia ja tageja oli tehty konvehtirasian kylkeen, parkkikiekkoon ja cd-levyn yläpuoliskolle. Luonnosten teolla kehitetään omaa tyyliä, sillä maalaajat haluavat tulla tunnetuksi hyvästä tyylistä⁴¹. Maalauspaikan valintaan viittasi luonnoskasan vierellä oleva A4-paperi, johon oli kirjoitettu pitkä lista mahdollisia jyvaskyläläisiä maalauspaikkoja ja hahmoteltu mahdollisesti myös kartantapaista muutamasta paikasta.

Maalaamisen suunnittelu riippuu monesta tekijästä, kuten olosuhteista, paikasta tai saatavilla olevista maaleista. Luvalliselle paikalle maalaaminen on helppoa, sillä olosuhteita ei juurikaan tarvitse miettiä ja maalausta voi tulla tekemään useaan otteeseen. Jos taas valittu maalauspaikka on luvaton ja erityisen haastava, menee suunnitteluun enemmän aikaa mutta itse maalaamisen hetki voi olla hyvinkin lyhyt. Esimerkiksi Suomi radalla-dokumenttielokuvassa eräs maalaaja kuvailee junan maalaamisen haasteita seuraavasti: ”Aika paljon taustatyötä vaatii, koska on monia paikkoja mihin on vaikea päästä. Kaikki on niin sanotusti omia pelikenttiä, mis sun pitää tietää miten se peli toimii, millon vartijat käy, millon junat liikkuu, mistä sä otat siitä junasta kuvan, mistä sä juokset karkuun tai mistä sä ylipäättään ees meet sinne, miten sä pukeudut tai miltä sä näytät.”⁴². Myös Vinkkipalkkio-näyttelyssä oli mustapohjainen teos, johon oli valkoisella ja punaisella piirretty junien varikkoalue ja pylvääseen kirjoitettu ”about vartin sauma 20m” mikä viittaa siihen, että kyseisellä paikalla ei ole maalausaikaa tuhlailltavaksi.

Maalauspaikan valinta riippuu myös siitä, mitä ympäristössä on tarjolla. New Yorkille tunnusomaista olivat ennen kaikkea graffitit metroverkostossa graffitin levitessä newyorkilaisten nuorten keskuudessa 60-luvun lopulta lähtien⁴³, mutta esimerkiksi Staten Islandilla ainoat mahdollisuudet tehdä graffiteja rajoituivat seiniin ja käsipallokenttiin, koska metroja ei ollut ja muu julkinen liikenne oli hyvin vartioitua⁴⁴. Paikallinen graffitikulttuuri syntyy siis niissä puitteissa, joita ympäristö sille tarjoaa. Tämä lähtökohta ei kuitenkaan näyttelyn pohjalta näyttäisi haittaavan jyvaskyläläisiä maalaajia, sillä näyttelyssä oli esillä laaja kirjo eri pintoja kuten olen jo aiemmin tuonut esille.

---

⁴¹ Castleman 1982, 21.

⁴² Suomi radalla 2017.

⁴³ Castleman 1982, 53–55.

⁴⁴ Chalfant ym. 1987, 39.

Suunnittelun jälkeen seuraava vaihe on itse tekemisen hetki, josta näyttelyssä oli useita valokuvia ja myös muutama tapahtumavideo. Kadulla harvemmin näkee itse graffitimaalajaa työssään, mutta valokuviin ja videoihin oli saatu ikuistettua osia tekohetkistä. Jos kyseessä ei ole vain pieni tussilla tehty tagi, vaatii kokonaisen graffitin tekeminen paljon liikettä ja myös kekseliäisyyttä siinä, miten maalaus saadaan vaikkapa tietylle korkeudelle tai muuhun valittuun kohtaan. Yhdessä kuvassa kiipeiltiin, toisessa seisottiin toinen jalka puoliksi vedessä ja Ryminä 2014-tapahtumasta kertovassa videossa oli seinien maalaamiseksi käytössä seistävä, korkeuden säätelyn mahdollistava taso. Ennen kaikkea näyttelyn materiaaleista paljastui, miten fyysistä graffitin tekeminen voi luonteeltaan olla. Malinenkin huomasi tutkimuksessaan kehollisuuden liittyvän vahvasti graffitin teon kokemukseen, joka maalajien puheessa ilmeni lihasmuistin mainitsemisena. Tutkija toteaaakin, että fyysisyys on ilmiselvä osa graffitintekokokemusta, vaikka maalajat eivät sitä edes erityisesti mainitse ilman asiaa erikseen kysyttäessä.⁴⁵

Maalaaminen tai tagin kirjoittaminen voi tapahtua myös ilman ensimmäistä vaihetta eli suunnittelua ja luonnostelua. Tästä konkreettisimpana osoituksena näyttelyssä oli vieraskirjana toimiva hengenpelastusnukke, johon oman merkkinsä pystyi tekemään hyvinkin nopeasti. Toisaalta vieraana oli myös vaikea arvioida, mitkä kaikki maalaukset lopulta olivat aluksi luonnosteltuja ja mitkä taas itse hetkessä syntyneitä. Tekohetkeen voi liittyä spontaani kehollisuus, joka vie maalajan mennessään, ja tekeminen voi olla hyvinkin nopeaa ja vauhdikasta, mikä luo tilanteesta erilaisen verrattuna hitaasti ja hartaasti työstettyyn taideteokseen⁴⁶.

Kun graffiti on saatu valmiiksi, viimeinen vaihe prosessissa on sen dokumentointi. Usein puhutaan graffitin tilapäisestä luonteesta ja siitä tosiasiaista, että yksi maalaus ei elä kovin pitkää elämänkaarta kun se jo hautautuu uudempien maalauksien alle tai se puhdistetaan. Tämä on totta, graffiti konkreettisesti ja julkisena teoksena häviää nopeasti. Näyttelyssä kuitenkin huomasi, että töiden dokumentoiminen on olennainen osa prosessin loppuun viemistä ja valokuvissa työt säilyvätkin niin pitkään kuin niitä vain maltetaan säilyttää. Näyttelyssäkin esillä olleissa kotialbumien valokuvissa, elektronisessa muodossa olevissa ja seinille ripustetuissa valokuvissa tiivistyy maalajan halu säilyttää työ jollain tasolla. Myös kaksi videota junista oli näytillä, joissa valmiiksi maalattu junan kylki saatiin vielä videolle talteen. Valmiiseen työhön liittyvää

---

⁴⁵ Malinen 2011, 194.

⁴⁶ Malinen 2011, 195–196.

onnistumisen tunnetta kuvasi hyvin toinen video, jossa juna liikkuu ohi samalla kun kaksi nuorta miestä tanssii sen edustalla.

Maalauksien dokumentoiminen ei kuitenkaan näyttäisi rajoittuvan vain niiden pitämiseen yksityisenä omaisuutena, vaan kuvien jakaminen muille graffitilehtien kautta on olennaista. Näyttelyssä esillä oli kaksi ”Lehti” nimisen graffitilehden numeroa sekä toinen, nimensä puolesta minulle epäselväksi jäänyt graffitilehti. Isomursun mukaan ensimmäinen suomalainen graffitilehti Gasmask ilmestyi vuonna 1990, jonka jälkeen on tehty monia muunkin nimisiä lehtiä. Lehtien jakaminen tapahtuu lähinnä graffitikulttuurin sisällä tutuille ja myös ulkomaalaisille graffitimaalajille.⁴⁷ Nykyään tosin maalauksia jaetaan paljon sosiaalisessa mediassa ja internetissä⁴⁸. Näyttelyssä oli tarjolla myös valtakunnallinen Kuilu-lehti vuodelta 2016, joten internetistä huolimatta lehtien kysyntä ei ole tainnut täysin loppua.

Graffitin tekeminen ei kuitenkaan pääty dokumentointiin, vaan se jatkaa kiertokulkuaan maalaajien keskuudessa. Jaettujen kuvien arvioiminen ja inspiraation hakeminen omaan maalaamiseen on olennainen osa tätä kulkua. Jo alkuun newyorkilaiset maalaajat istuivat metroasemilla ja kritisoivat toistensa ohi kulkevia töitä⁴⁹. Ainakin Isomursun tekstistä selviää, että helsinkiläisillä maalajilla on ollut tapana käydä katsomassa uusia maalauksia heti, kun huhu niistä on levinnyt. Maalausta arvioimaan lähteneet ovat ilmeisesti myös jättäneet taginsa hyväksynnän merkinä uuden maalauksen hyvästä tasosta.⁵⁰ Toisten maalauksista saadaan taas uutta virikettä omille ideoille ja suunnitteluvaihe voi alkaa uudestaan.

4.3. Jyväskyläläisten suhtautuminen graffitiin

Graffitiin kohtaan voi asennoitua monella tavalla ja siitä käytävä keskustelu myös jatkuvasti muokkaa käsityksiä. Seuraavaksi käyn läpi, millaista tietoa jyväskyläläisten suhtautumisesta graffitiin sain Vinkkipalkkio-näyttelyssä olleista lehtiartikkeleista selville ja miten tämä suhteutuu graffitiin suhtautumiseen muualla. Osassa artikkeleista ei ollut vuosilukuja saatavilla, joten en yritä rakentaa kronologisesti loogista ymmärrystä suhtautumiselle, vaan tarkastelen millainen kokonaiskuva niistä rakentui. Kaikki artikkelit eivät myöskään kertoneet pelkästään Jyväskylästä,

---

⁴⁷ Isomursu ym. 1998, 51.

⁴⁸ Koponen 2018.

⁴⁹ Castleman 1982, 21.

⁵⁰ Isomursu ym. 1998, 29, 38.

mutta niiden tarkoitus oli varmaankin tuoda lisää näkökulmia näyttelyvieraille. Hyödynnän myös näitä näkökulmia tarkastelussani.

Graffitiin suhtautuminen yhteiskunnan puolelta ei aina ole ollut mitenkään myönteistä.

Castlemanin mukaan New Yorkissa siitä tuli poliittinen ongelma jo 70-luvun alussa, kun kaupungin virkamiehet alkoivat kampanjoimaan sitä vastaan ja lopulta myös kaupunkilaisia liittyi mukaan sotaan graffitia vastaan. Myös lehdistöllä näytti olevan oma osansa negatiivisen leiman levittämisessä.⁵¹ Graffitin rantautuessa 80-luvulla Helsinkiin ilmapiiri oli salliva ja luvallisten graffitien tekemiseen annettiin lupia⁵². 90-luvun puolivälin jälkeen ilmapiiri kuitenkin kääntyi ja 1998-2008 vallinneen Stop töhryille-kampanjan tavoitteena oli hävittää kaikki graffitit kyseiseltä seudulta⁵³. Kampanja nojasi vahvasti nollatoleranssin ajatukseen, joka tarkoittaa epätoivottavan ilmiön torjumista estämällä sen olemassaolo kokonaan⁵⁴. Maalajiin kohdistuvat rangaistuksetkin koventuivat huomattavasti aiemmista, saattaen nuoret maalajaat syrjäytymisriskin partaalle.⁵⁵ Nopean puhdistamisen ja rangaistusten uskottiin tehoavan maalajiin niin, että he lopulta turhautuisivat ja lopettaisivat maalaamisen ymmärtäessään etteivät saisi toimillaan hakemaansa huomiota⁵⁶.

Graffiti sai myös ikään kuin lähiöleiman, eli sen tekijöihin liitettiin mielikuvia väkivallasta ja päihteistä, joiden kuuluminen kulttuuriin toisaalta pitää myös tekijöiden keskuudessa osan mielestä paikkansa⁵⁷. Pääkaupungin toimien voi päätellä vaikuttaneen muidenkin kaupunkien politiikkaan⁵⁸, mutta yleisesti Jyväskylässä suhtautuminen on näyttelyn artikkeleista saadun kuvan perusteella ollut läpi ajan suopeampaa eivätkä maalajaat ole saaneet ylleen samanlaista stigmaa. Helsingin Stop töhryille- kampanjan aikana poistettiin jopa aiemmin luvallisesti maalatut, tilatut graffitit kuten suuritöinen Kulosaaren meluaita⁵⁹. Tähän verrattuna Jyväskylässä luvallinen maalaaminen on otettu positiivisesti vastaan ja ollut osa kaupunkikulttuuria jo pidemmän aikaa niin kaupungin toimijoiden kuin katutaiteilija Jukka Silokunnaksen mukaan⁶⁰. Kuten jo esimerkiksi

---

⁵¹ Castleman 1982, 135–139.

⁵² Helin 2014, 31-33.

⁵³ Brunila ym. 2011, 9, 15–16, 139.

⁵⁴ Brunila ym. 2011, 54.

⁵⁵ Brunila ym. 2011, 100–108.

⁵⁶ Isomursu ym. 1998, 21.

⁵⁷ Suomi radalla 2017.

⁵⁸ Savoila 2006.

⁵⁹ Helin 2014, 34.

⁶⁰ Niemi, 2015.

toisessa luvussa mainitsin, on paikallinen Conscrew tehnyt monipuolisia projekteja ympäri kaupunkitilaa.

Muitakin kuvauksia erilaisista projekteista pääsi lukemaan lehtiartikkeleista. Lounasvuoren tekstistä löytyi näyttävä tapaus jossa nuoret pojat maalasivat Wilhelm Schildtin katu 12 A:n rappukäytävään koko seinän peittävän 15-metrisen graffitin, jolle tuli tilaus talon arkkitehdiltä⁶¹. Kyseisestä maalausprojektista oli kuvia myös Vinkkipalkkio-näyttelyssä olleessa kotialbumissa. Suihkosen tekstissä kerrottiin toisesta erikoisesta tapauksesta, jossa Cygnaeus-lukion seinille oli luvallisesti maalattu viikonloppuna graffiteja. Luvan antanut rehtori ei ollut kuitenkaan aivan ymmärtänyt, millaisesta ja minkä kokoisesta työstä olisi kyse, joten valmis työ ei hänen mielestään sopinutkaan koulun seinälle.⁶² Tapauksen käsittely jatkui vielä toisessa uutisessa, jossa kerrottiin että työstä oli lopulta jätetty sittenkin osa näkyville ja se oli herättänyt laajasti keskustelua niin koulussa kuin julkisestikin ensimmäisen uutisen johdosta⁶³.

Tuohisen tekstissä graffitit eroteltiin tageista laadukkaamman ja suunnitelmallisemman jäljen takia, ja niille oltiin valmiita tarjoamaan jopa maalauspaikkoja syrjäisemmiltä alueilta. Tekstissä kerrottiin myös, että eräs nuori mies oli maalannut luvattomasti ja jäänyt kiinni, mutta asia haluttiin ratkaista tarjoamalla miehelle mahdollisuus tehdä työ kunnolla valmiiksi.⁶⁴ Mielestäni edellä esitellyt tapaukset osoittavat, että Jyväskylässä on ollut avoin ja utelias asenne graffitia kohtaan, ja jos jossain ollaankin menty yli, on ratkaisusta voitu hyvässä hengessä yhdessä neuvotella.

Tosin Jyväskylän nuorisovaltuuston aloitetta luvallisista graffitiseinistä käsittelevässä tekstissä kerrotaan, että kaiken tasoiset graffitit pyritään poistamaan mahdollisimman nopeasti yhtäkään säästämättä⁶⁵. Tämä viittaa siihen, että aina asenne graffitia kohtaan ei ole ollut yhtä myönteinen kuin aikaisemmin käsittelemistäni artikkeleista saattoi päätellä. Tämä osoittaa, miten moninaisesta ilmiöstä lopulta onkaan kyse ja miten paljon se jakaa mielipiteitä puolesta ja vastaan. Helsingissä järjestysvallalla on ollut historiassa kovat otteet graffitin kitkemisessä, mutta tutkimustietoa esimerkiksi kaupunkilaisten mielipiteistä graffitia kohtaan ei ole ollut⁶⁶. Julkisessa keskustelussa

---

⁶¹ Lounasvuori 1997.

⁶² Suihkonen 2006.

⁶³ Välimaa 2006.

⁶⁴ Tuohinen SA.

⁶⁵ Lohi & Käyhkö SA.

⁶⁶ Isomursu ym. 1998, 10.

olisikin tärkeää kuunnella kaikkien osapuolten mielipiteitä, eikä se saisi määrittyä vain viranomaisten kautta. Yhteisymmärryksen löytäminen ei ole helppoa, vaan se vaatii joustavuutta kaikilta osapuolilta. Joka tapauksessa edellä esitellyt jyvaskyläläiset projektit ovat mielenkiintoisia esimerkkejä siitä, miten eri tavoin graffitia voidaan ottaa vastaan kaupunkitilassa.

Vantolan artikkelissa tehdään katsaus luvallisten seinien valtakunnalliseen tilanteeseen, joka on parantunut huomattavasti sen jälkeen kun Stop töhryille-kampanja loppui Helsingissä ja Suvilahteen avattiin ensimmäinen luvallinen maalauspaikka⁶⁷. Jyväskylään ensimmäinen virallinen harjoitteluseinä graffitille on myönnetty 2010⁶⁸. Vuonna 2014 annettiin Reivikujan alikulkutunnelit Taulumäellä jatkuvaan katutaidekäyttöön, joiden toivottiin myös vähentävän luvattomiin paikkoihin maalaamista.⁶⁹ Toisaalta Niemen tekstissä todetaan, että luvallisten paikkojen tulo vähensi luvattomien maalauksien tekemistä vain hetkeksi, mutta pitkäaikaista vaikutusta niillä ei ole ollut⁷⁰. Kun otetaan huomioon, että graffitikulttuuri on vaikuttanut Jyväskylässäkin jo vuodesta 1992 asti, ei mielestäni ole realistista odottaakaan luvattoman maalaamisen häviävän kaupungista lopullisesti. Kulttuurin sisällä maalaajilla on monia eri motiiveja toimia. Luvallinen maalaaminen on kuitenkin usein laadukkaampaa kuin luvaton, sillä aikaa on käytössä enemmän. Maalaajat tulevat myös näkyviksi toimijoiksi osana kaupunkitilaa, kun heidän ei tarvitse tehdä työtä salassa. Tämä voi osaltaan vähentää negatiivista stigmaa.

Vantolan tekstissä haastateltu Helin kertoo, että luvallisten seinien ylläpito vaatii yhteistyötä maalaajien ja kaupungin kesken. Lisäksi hän on Helsingin luvallisia seiiniä koskevassa tutkimuksessaan todennut, että seinillä käy 18-35-vuotiaita, mutta myös esimerkiksi eläkeläisiä ja lapsia, ja monet maalaajat ovat työssä tai opiskelemassa käyviä ihmisiä.⁷¹ Graffitia käsitellään usein nuoriso- tai alakulttuurin lähtökohdista, mutta luvalliset seinät ovat selvästi tuoneet sen piiriin ihmisiä, jotka eivät sitä aiemmin harrastaneet. Luvallisella graffitilla on mahdollisuus muuntautua osaksi monimuotoista kaupunkikulttuuria, jota kaikilla kiinnostuneilla on lupa tehdä. Samaisessa tekstissä nostetaan myös esiin Rovaniemen keskustassa sijaitseva, purkutuomion kohteena oleva Lapinaukean graffitiseinä, joka on toiminut ikään kuin julkisena taidenäyttelynä ja

---

⁶⁷ Vantola 2013.

⁶⁸ Helin 2014, 57.

⁶⁹ Ylä-Tuuhonen 2014.

⁷⁰ Niemi 2015.

⁷¹ Vantola 2013.

täten erilaisena lähtökohtana kulttuurin ja taiteen tekemiselle⁷². Luvallisissa seinissä voikin olla paljon hyödynnettävää potentiaalia, joka voi viedä myös graffitin kehityksen uudelle tasolle.

Myös katutaide oli päässyt artikkeleissa esiin Jukka Silokunnaksen haastattelussa. Hänen mukaansa katutaide on yhtä lailla yleensä luvatonta ja tekijälähtöistä kuin graffitikin, mutta siinä käytetään tilaa, pintaa ja niiden mahdollisuuksia monipuolisemmin hyödyksi sekä otetaan usein kantaa asioihin. Silokunnas haluaa saada ihmiset ymmärtämään katutaide- ja graffitikulttuuria paremmin, mutta hän on myös huomannut että yleisö on niistä yhä kiinnostuneempi. Maalaajilla on myös mahdollisuus työllistyä alan parissa, mihin voi olla kehityksessä tyytyväinen.⁷³

Haastattelusta peilautuvat yleisön ymmärrykseen tähtäävät lähtökohdat, jotka näyttivät olevan läsnä myös Vinkkipalkkio-näyttelyssä. Vaikuttaa myös siltä, että graffiti ja katutaide ovat saavuttamassa sellaisen aseman yhteiskunnassa, jossa niillä on tilaa kasvaa ja kehittyä jonkinlaisessa yhteisymmärryksessä kaupungin ja sen asukkaiden kanssa.

Useammasta tekstistä sai kuvan, että nimenomaan tageihin on aina suhtauduttu kielteisesti, sillä niiden usein katsotaan olevan julkisen tilan töhrimistä. Teksteissä tuodaan esiin graffitien puhdistamiseen menevät resurssit ja raha⁷⁴, joka näyttäisi olevan yleinen argumentti kaupungin puolelta graffitia vastaan. Lain puolesta graffiti luetaan vahingonteon ja ilkivallan piiriin. Tuohisen artikkelissa haastateltu poliisi määrittäi kaiken luvattoman maalaamisen ilkivallaksi, mutta toisaalta ei asteeltaan niin pahaksi kuin esimerkiksi omaisuuden rikkomisen.⁷⁵ Vinkkipalkkio-näyttelyn yhtenä motiivina oli kyseenalaistaa ajatus siitä, että graffiti ja tagit voitaisiin täysin rinnastaa muun ilkivallan kaltaiseksi toiminnaksi. Ongelmana on, että ilkivaltakeskustelun takia syntyy stereotypia, jossa kaikki graffitimaalaajat rinnastuvat rikollisiksi olivatpa heidän motiivinsa miten erilaiset tahansa. Rajan vetäminen ilkivallan ja muiden motiivien väliin onkin haasteellista ja jatkuvasti muotoutuvaa.

Tagien kirjoittelua ilmeisesti hyödynnetään myös sotkemismielessä, kuten käy ilmi Lounasvuoren haastattelemilta pojilta⁷⁶. Myös kulttuurin sisällä on olemassa erilaisia ryhmiä, eikä voida sanoa kaikkien graffitin tekijöiden olevan samanlaisia. Isomursu kertoo, että Helsingissä alkoi syntyä sukupolvieroja 90-luvulla, kun vanhojen pioneerien rinnalle ilmestyi sääntöjä rikkomaan nuorempi

---

⁷² Vantola 2013.

⁷³ Malin 2014.

⁷⁴ Ks. esim. Komulainen 2018.; Kujala 1996.; Niemi 2015.; Tuohinen SA.

⁷⁵ Tuohinen SA.

⁷⁶ Lounasvuori SA.

sukupolvi, jolle tämä alakulttuuri muodostui ehdottomuuteen meneväksi elämäntavaksi valtakulttuuria vastaan ja nämä nuoret lähinnä bommasivat eli levittivät omaa tagiaan kaupungille, juniin ja metroihin niin paljon kuin pystyivät. Vanhemmat pioneerit taas olivat halunneet ennemminkin kaunistaa kaupunkia esteettisistä näkökulmista käsin ja monista tuli harrastuksen myötä myös kuvien parissa toimivia ammattilaisia.⁷⁷ Tätä ei voi suoraan johtaa jyvaskyläläiseen ilmapiiriin, mutta on luultavaa että täälläkin eri ryhmillä ja sukupolvilla voi olla erilaisia lähtökohtia maalaamiselle.

Piispan mukaan graffitikulttuurin kilpailullinen luonne on Suomessa kanavoitunut maalaajien keskinäisestä kilpailusta myös voimakkaasti virkavaltakoneiston vastustamiseen, jonka olemassaolo on kaiken ydin luvattomia maalauksia tehdessä⁷⁸. Tagi onkin nopein ja helpoin tapa osoittaa mieltään virkavaltaa vastaan. Yhdessä artikkelissa espoolaiset nuoret maalaajapojat nimeävät luvattoman maalaamisen keskeiseksi motiiviksi jännityksen⁷⁹. Jännitystä ei tietenkään olisi olemassa ilman pelkoa kiinni jäämisestä. Piispan näkökulma puoltaa sitä ajatusta, että yhteiskunnan kuuluisikin olla graffitia vastaan, jotta maalaajilla olisi syytä maalata.

Jyvaskylän Energian Wattiset-lehden tekstissä todetaan, että graffitin puhdistaminen voi olla tehotonta kun uudet maalaukset löytävät tiensä puhdistetulle pinnalle jo muutamassa yössä⁸⁰. Kaupungilla olisi siis muille keinoille käyttöä luvattoman graffitin vähentämisessä ja tähän luvalliset seinät voivat osaltaan vastata. On silti vaikea kuvitella luvattoman graffitin häviävän kaupungin yhteiskunnan toimien takia. Puhdas pinta näyttäisikin itseasiassa houkuttelevan maalaajia, josta hyvä varhainen esimerkki ovat New Yorkin epäonnistuneet ja kalliit yritykset puhdistaa metroverkosto lopullisesti⁸¹. Piispa toteaaakin osuvasti, että ”Mikäli graffiti joku päivä katoaa yhteiskunnastamme, siirtyy pysyvästi historian sivuille, se tuskin tapahtuu lainsäädännöllä vaan arvomaailman muutoksella.”⁸² Arvomaailman muutoksella viitataan itse maalaajien arvoihin, jotka graffitikulttuurin sisällä ovat lopulta niin voimakkaat että niitä on mahdotonta ulkopuolelta käsin hajottaa.

Castrénin kolumnissa pääaiheena näyttäisi olevan ihmettely Jyväsjärven rantaraitilla olevan Kakophone-teoksen kylkeen jatkuvasti ilmestyvistä tageista ja hän kysyykin tekijöiden eettisen

---

⁷⁷ Isomursu ym. 1998, 42–43.

⁷⁸ Piispa 2012, 203–204.

⁷⁹ Kirjoittaja tuntematon, 1994.

⁸⁰ Wattiset 2013.

⁸¹ Stewart 2009, 134.

⁸² Piispa 2012, 206.

päätöksenteon perään⁸³. Monet muutkin kaupunkilaiset varmasti ihmettelevät tagien ilmestymistä mitä moninaisimpiin ja arvokkaina pidettyihin paikkoihin. Graffitimaalaaajien keskuudessa on kuitenkin joitakin kirjoittamattomia sääntöjä siitä, mille pinnoille ei ole sopivaa maalata. Kujalan tekstissä jyvaskyläläinen maalaja nostaa pyhinä paikkoina esiin ainakin kirkot, museaaliset rakennukset ja muistomerkit⁸⁴. Komosenkin tutkimuksessa todetaan, ettei kaikkien mahdollisten pintojen tarvitse joutua maalin kohteeksi, mutta yleisesti suotavia pintoja graffitille ovat julkinen omaisuus ja tunnistamattomat betonipinnat⁸⁵.

Voisi ajatella, että luvallisilla seinillä sekä ylipäättään kaupungin ja maalaaajien yhteistyöllä saadaan vähennettyä tagien ja graffitien tekemistä ainakin sellaisiin paikkoihin, joihin niitä ei haluttaisi. Isomursu ehdottaa joustavuutta, sillä elämme kaikki yhteisessä kaupunkitilassa erilaisista mielenkiinnonkohteista huolimatta. Graffitien voisi antaa säilyä meluaidoissa, varastojen seinillä ja alikulkutunneleissa, ja laadukkaiden graffitien erityisesti. Puhdistaminen voitaisiin keskittää arvokkaimpiin kohteisiin.⁸⁶ Nollatoleranssin aika näyttäisi olevan Suomessa toistaiseksi ohi ja myöntymistä graffitin suuntaan on jo tapahtunut monella tapaa, eli edistysaskelia joustavampaan yhteiselo on nähtävissä. Helin toteaa, että Helsingissä kaupungin linjanveto muuttui Stop töhryille- kampanjan loputtua ja graffitin luvallinen muoto hyväksytään osaksi elävää kaupunkikulttuuria, jossa toisaalta itse tekeminen lisääntyy ja kaupunkikontrolli pienenee⁸⁷.

Kaikkeen edellä esiteltyyn peilaten on vaikea ymmärtää kaupungin lanseeraamaa vinkkipalkkion merkitystä graffitin kontekstissa, jota kohtaan Vinkkipalkkio-näyttelynkin järjestämisellä osoitettiin mieltä. Näyttelytilasta löytyikin tuore artikkeli, jossa todetaan ettei vinkkejä ole odotuksista huolimatta saatu vinkkipalkkion käyttöönoton jälkeen. Lisäksi artikkelista saa hyvän näkökulman siihen, miten graffiti ilkivaltaan rinnastetaan: leikkipaikkojen huvimajoja ja leikkivälineitä on pahimmillaan poltettu ja silti tekstin ohessa olevassa kuvassa esitellään kävelysillalta löytyneen rikotun ikkunan lisäksi tageja.⁸⁸ On ymmärrettävää, miksi tällainen rinnastus tuntuu monen graffitimaalaaajan mielestä epäreilulta. Mielestäni julkisen keskustelun kannalta olisi hyödyllistä graffitin ja erityisesti tagien kohdalla päästä irti rikollisuuteen ja ilkivaltaan rinnastamisesta, kohti positiivisempia tulkintoja. Toisaalta luvattomien graffitien maalajaat myös näyttäisivät hyväksyvän

---

⁸³ Castrén SA.

⁸⁴ Kujala 1996.

⁸⁵ Komonen 2012, 190.

⁸⁶ Isomursu ym. 1998, 11.

⁸⁷ Helin 2014, 54, 70–71.

⁸⁸ Komulainen 2018.

ja tiedostavan hyvin sen, että jos jää kiinni, joutuu maksamaan, ja tätä Komonen kutsuukin ”harrastusmaksuksi”⁸⁹.

Yhteiskunta ja kaupungit tuskin koskaan voivat täydellisesti ohjata, mihin graffitia tullaan tekemään vaikka yhteistyöhön onkin järkevää pyrkiä. Jyväskylässä on kuitenkin toteutettu ajan saatossa hienoja projekteja ja ilmapiiri on ollut pääasiassa salliva graffitikulttuuria kohtaan. Tänä päivänä Jyväskylä on osa laajempaa valtakunnallista kehitystä, jossa luvalliset graffitiseinät on hyväksytty osaksi kaupunkikulttuuria. Vain aika voi lopulta näyttää, mihin tämä kehitys johtaa tulevaisuudessa.

---

⁸⁹ Komonen 2012, 190.

5. Päättäntö

Graffiti on vaikeasti määrittyvä, omaehtoiseen kulttuuriin perustuva ilmiö, josta on tullut globaalisti levinnyt visuaalisen ilmaisun muoto. Vinkkipalkkio-näyttely oli ainutlaatuinen tapahtuma, joka keräsi palasia paikallisesta graffitikulttuurista yksien seinien sisälle nähtäväksi. Sen lähtökohdista ei ollut taiteen esittelemistä, vaan graffitikulttuurin näyttäminen sellaisena kuin se on. Näyttelyvierailijaa ei mielistelty, mutta materiaalien monipuolinen tarjonta takasi sen että mahdollisuus tiedon ja ymmärryksen lisääntymiseen olivat ainakin aivan mielen ulottuvilla.

Tunnistin kolme keinoa, joilla jyvaskyläläinen graffitikulttuuri tehtiin näkyväksi Vinkkipalkkio-näyttelyssä ja jotka mahdollistivat ymmärryksen lisääntymisen graffitia kohtaan. Tunnistamistani keinoista visuaalinen kirjo paljasti, että graffitia tehdään ja on tehty täällä hyvin laajalla skaalalla niin taiteellisista lähtökohdista kuin perinteiseenkin tyyliin junia ja seiniä maalaamalla. Graffiti ei määrity vain taiteeksi tai töhryksi sähkökaapissa, vaan sen ilmenemismuodot ovat moninaiset ja vaihtelevat. Keinoista toinen oli tekemisen prosessi, joka tuotiin avoimesti ja läpinäkyvästi esiin. Se paljasti, että graffitin tekemiseen liittyy monia eri vaiheita ja että tekeminen on ennen kaikkea hyvin fyysisesti voimakasta ilmaisua. Vaiheet heijastelivat yleisiä graffitikulttuurissa omaksuttuja tapoja tehdä graffitia. Viimeinen keino oli tuoda lehtiartikkeleiden kautta esiin jyvaskyläläisten suhtautuminen graffitiin, joka tiivistyi luvallisia projekteja mahdollistavaan ilmapiiriin mutta jossa ei toisaalta oltu valmiita hyväksymään kaikkia graffitin muotoja ehdoitta. Graffitin eläminen sopusoinnussa kaupunkilaisten kanssa vaatiikin osapuolten keskinäistä, moniulotteista vuorovaikutusta, mutta luultavasti graffiti tulee aina myös jollain tasolla säilyttämään tietynlaisen kapinallisen leimansa luvattomana ilmaisumuotona.

Tutkielman rajoitteena voi olla, että pienessä näyttelytilassa materiaali jyvaskyläläisestä graffitikulttuurista pakostikin supistui eikä siten sitä kautta rakentunut kuva graffitista voi olla täysin kokonainen. Toisaalta näyttäisi myös siltä, että graffitin syvintä olemusta on lopulta vaikea täydellisesti tavoittaa. Suhteessa aiempaan tutkimukseen tutkielmani kautta tuli esiin jotain vanhaa eli graffitikulttuuriin liittyviä hyvin keskeisiä, laajoja teemoja, mutta myös jotain uutta eli juuri tälle jyvaskyläläiselle paikalliskulttuurille ja suhtautumiselle sitä kohtaan ominaisia tekijöitä. Näin tutkielma laajensi yleistä käsitystä suomalaisesta graffitista. Vinkkipalkkio-näyttely kertoi mitä kaikkea betonin tai junan pinnalla kukkivan graffitin takana todella voi tapahtua. Itse graffiti kuitenkin tapahtuu muualla kuin näyttelytilassa.

Lähdeluettelo

Painamattomat lähteet:

- Helin, Mika 2014: Luvallinen graffiti Helsingissä: "meidän kulttuuria ja meidän juttu, kun pääsee tekee...". Helsingin kaupunki: Tietokeskus.
- Jyväskylän kangas 2014: Katutaiteen ammattilaiset saapuvat kankaalle, 23.5.2014.
<http://www3.jkl.fi/blogit/kangasjyvaskyla/?p=1758> Viitattu: 10.5.2018.
- Koponen, Samu 2018: Wanted-katujen taitajat, 16.3.2018.
<http://www.tufftuff.fi/jutut/haastattelut/wanted-katujen-taitajat/> Viitattu: 10.5.2018.
- Salomaa, Jari 2017: Jyväskylän kaupunkirakennelautakunnan päätöksiä 31.10.2017.
<https://jkl.fi/ajankohtaista/arkisto/1/0/94380?language=fi> Viitattu: 19.3.2018.
- Jyväskylän katutaidetunneli: Vinkkipalkkio- Graffitiä Jyväskylästä (facebook-tapahtuma)
<https://www.facebook.com/events/930760100415946/> Viitattu: 19.3. 2018.

Painetut lähteet:

- Brunila, Mikael, Ranta, Kukka & Viren, Eetu 2011: *Muutaman töhryn tähden*. Helsinki: Into.
- Castleman, Craig 1982: *Getting up: Subway graffiti in New York*. Cambridge: The MIT Press.
- Castrén, Hannu: Töherryksiä töherrysten vuoksi. SA.
- Chalfant, Henry & Prigoff, James 1987: *Spraycan art*. London: Thames and Hudson.
- Isomursu, Anne & Jääskeläinen, Tuomas 1998: *Helsinki graffiti*. Helsinki: Matti Pyykkö.
- Komonen, Pauli 2012: Graffitimaalarin vaiheet alakulttuurissa ja toiminnan luonne.
Teoksessa Salasuo, Mikko, Poikolainen, Janne & Komonen, Pauli (toim.): *Katukulttuuri: nuorisoesiintymiä 2000-luvun Suomessa* (s. 169-198) Helsinki: Hakapaino
- Komulainen, Jussi 2018: Palkkio ei innostanut ilmiäntoihin ilkeväkijästä, SuurJyväskylän lehti. 14.3.2018.
- Kujala, Päivi 1996: Graffiteille haluttaisiin luvallisia paikkoja. SA.
- Lohi, Santeri & Käyhkö, Eija: Graffiti, tagi, muraani vai töhry? SA.
- Lounasvuori, Minna: Graffitit nousevat maalin löyhkästä ja tekemisen himosta, Pulssi. SA.
- Malin, Annukka 2014: Kuvataiteilija Jukka Silokunnas Jyväskylän katutaiteesta: "Hyvä kulttuuri", SuurJyväskylän lehti. 16.7.2014.
- Niemi, Onni 2015: Sotketut seinät yhä riesana, Keski-suomalainen. 22.12. 2015

- Piispa, Mikko 2012: ”Kaikki halus Comptoniin”- ekskursio graffitielämykseen. Teoksessa Salasuo, Mikko, Poikolainen, Janne & Komonen, Pauli (toim.): *Katukulttuuri: nuorisoesiintymiä 2000-luvun Suomessa* (s. 199-217) Helsinki: Hakapaino
- Savoila, Petja 2006: Parjatut mutta lahjakkaat. 7.11.2006
- Stewart, Jack & Stewart, Regina 2009: *Graffiti kings: New York city mass transit art of the 1970s*. New York: Melcher media/Abrams.
- Suihkonen, Rai 2006: Tuoreet graffitit peitetään valkoisella, Keskisuomalainen. 4.4.2006.
- Tuohinen, Petteri: Vain näkyvimvät sotkut poistetaan. SA.
- Vantola, Renne 2013: Lupa maalata, Keskisuomalainen. 16.6.2013.
- Välimaa, Mikko: Osa Cygnaeus-lukion graffiteista poistettiin. SA.
- Wattiset 2013: Torjuvatko taidegraffitit töhräystä? 01/2013.
- Ylä-Tuuhonen, Meeri 2014: Katutaidetta voi nyt tehdä ajan kanssa, Helsingin Sanomat. 18.10.2014.
- Kirjoittaja tuntematon 1994: Haimme jännitystä. 21.9.1994.

Dokumenttielokuva:

- Hiekkaranta, T. (tuottaja) & Kowski, J. & Hiekkaranta, T. 2017: *Suomi radalla*, Suomi.

Tv-ohjelma:

- Stark, J. (tuottaja) 27.3.2018: Egenland: Kyläoopperaa ja hiphoppareita [tv-sarja]. Helsinki: Yle & Yle Svenska.

Suullinen tiedonanto:

- Silokunnas, Jukka 2018: Suullinen tiedonanto Vinkkipalkkio-näyttelystä, 18.3.2018.